

Graviditetsrelaterade besvär: Hur ersätter socialförsäkringen?

Nina Karnehed

Regeringens instruktion för ISF

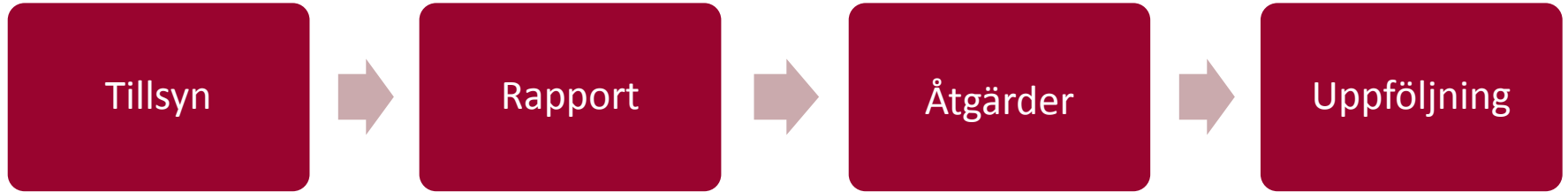
1 § Inspektionen för socialförsäkringen har till uppgift att genom systemtillsyn och effektivitetsgranskning värna rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet.

2 § Inspektionen för socialförsäkringen ska utöva systemtillsyn över och utföra effektivitetsgranskning av den verksamhet som bedrivs av

1. Försäkringskassan,
2. Pensionsmyndigheten, i de delar som inte står under Finansinspektionens tillsyn, och
3. Skatteverket, i de delar som avser beslut om pensionsgrundande inkomst.

3 § Inspektionen för socialförsäkringen får vidare utöva systemtillsyn över och utföra effektivitetsgranskning av verksamheter som gränsar till socialförsäkringsområdet. Detsamma gäller samverkansinsatser med anknytning till socialförsäkringsområdet.

Tillsyn

Åtgärdsplan vid aktuell myndighet
Kan också resultera i t.ex.

- Propositioner
- Motioner
- Regeringsuppdrag
- Förändringar i instruktion

Ytterligare granskningar

- Graviditetspenning
- Förnyad utredning

Agenda

- Frånvarande från arbetet under graviditet
  - Så ersätter socialförsäkringen
  - Så vanligt är det
  - Regionala skillnader
- Graviditetspenning
  - Lagstiftningen
  - Tillämpning av lagstiftningen
- Slutsatser

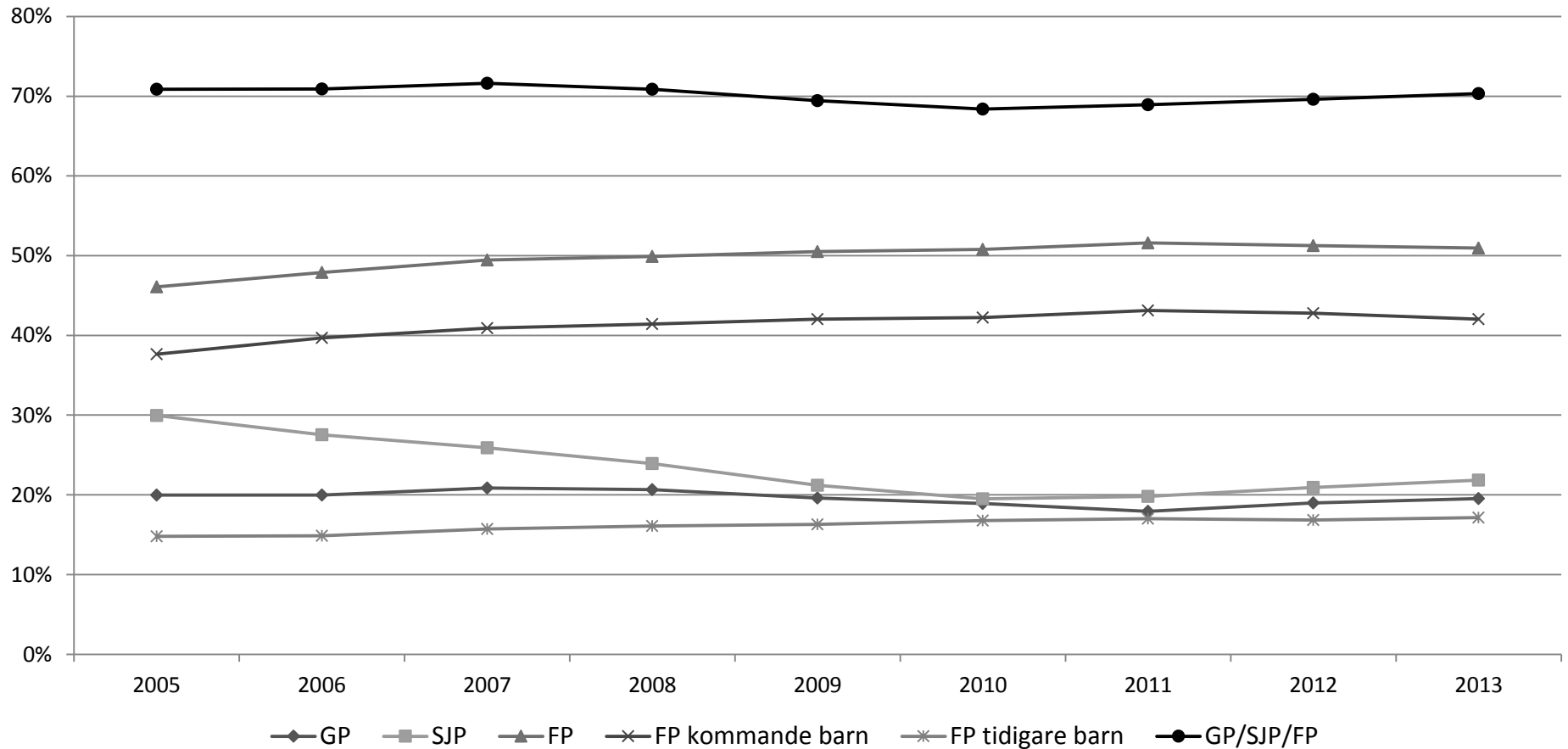
Slutsatser

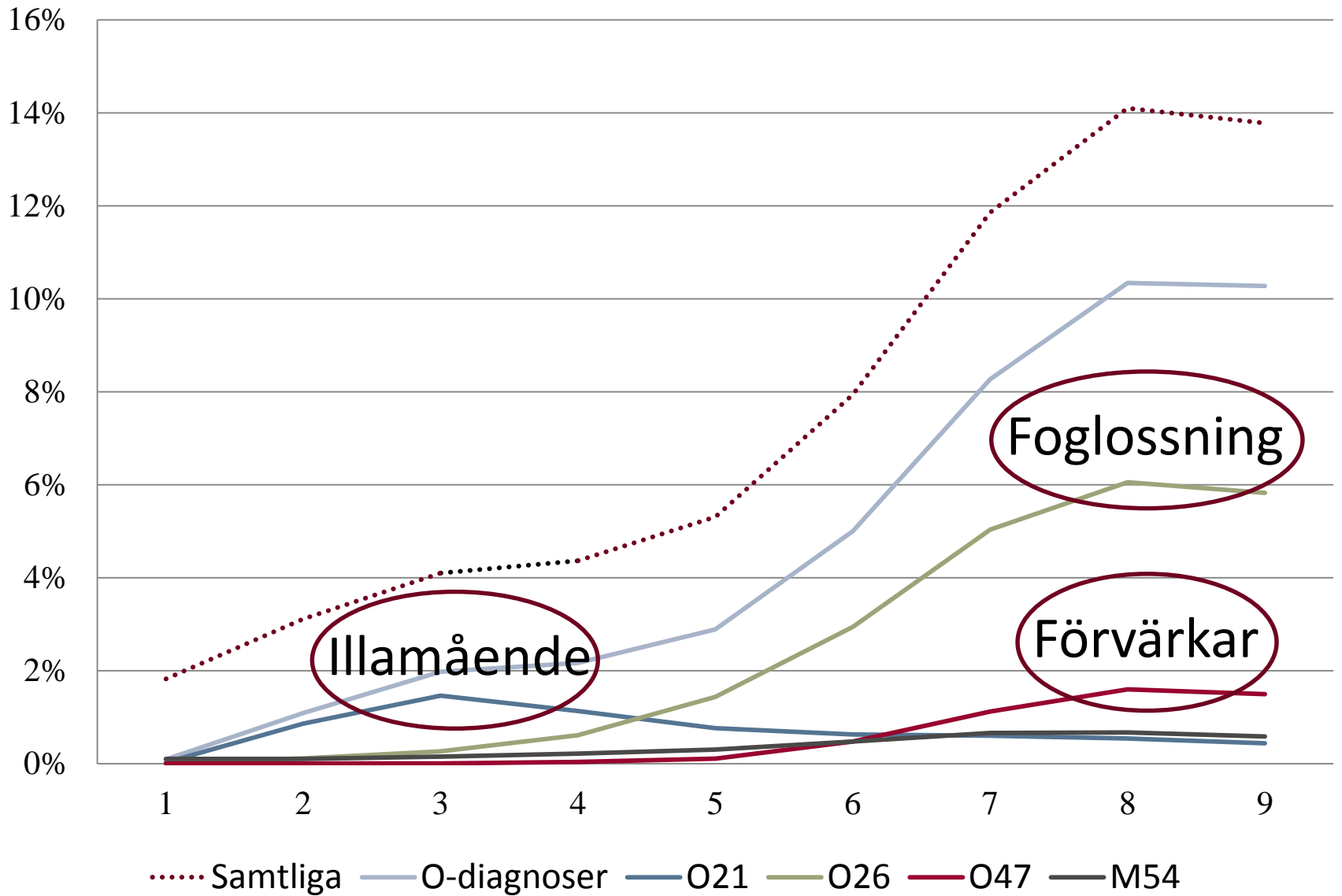
- En översyn av lagstiftningen behövs
  - Graviditetspenning inte ett tillräckligt stöd under graviditet
  - Gränsdragningsproblematik mellan ersättningarna
  - Ett förändrat arbetsliv och ett uppdaterat forskningsläge

Ersättningar vid graviditetsrelaterade besvär

- Föräldrapenning
  - Tidigare barn
  - Kommande barn
- Graviditetspenning
  - Fysiskt ansträngande arbete
  - Risker i arbetet
- Sjukpenning

Andel kvinnor med ersättningar från socialförsäkringarna under graviditetens sista tre månader

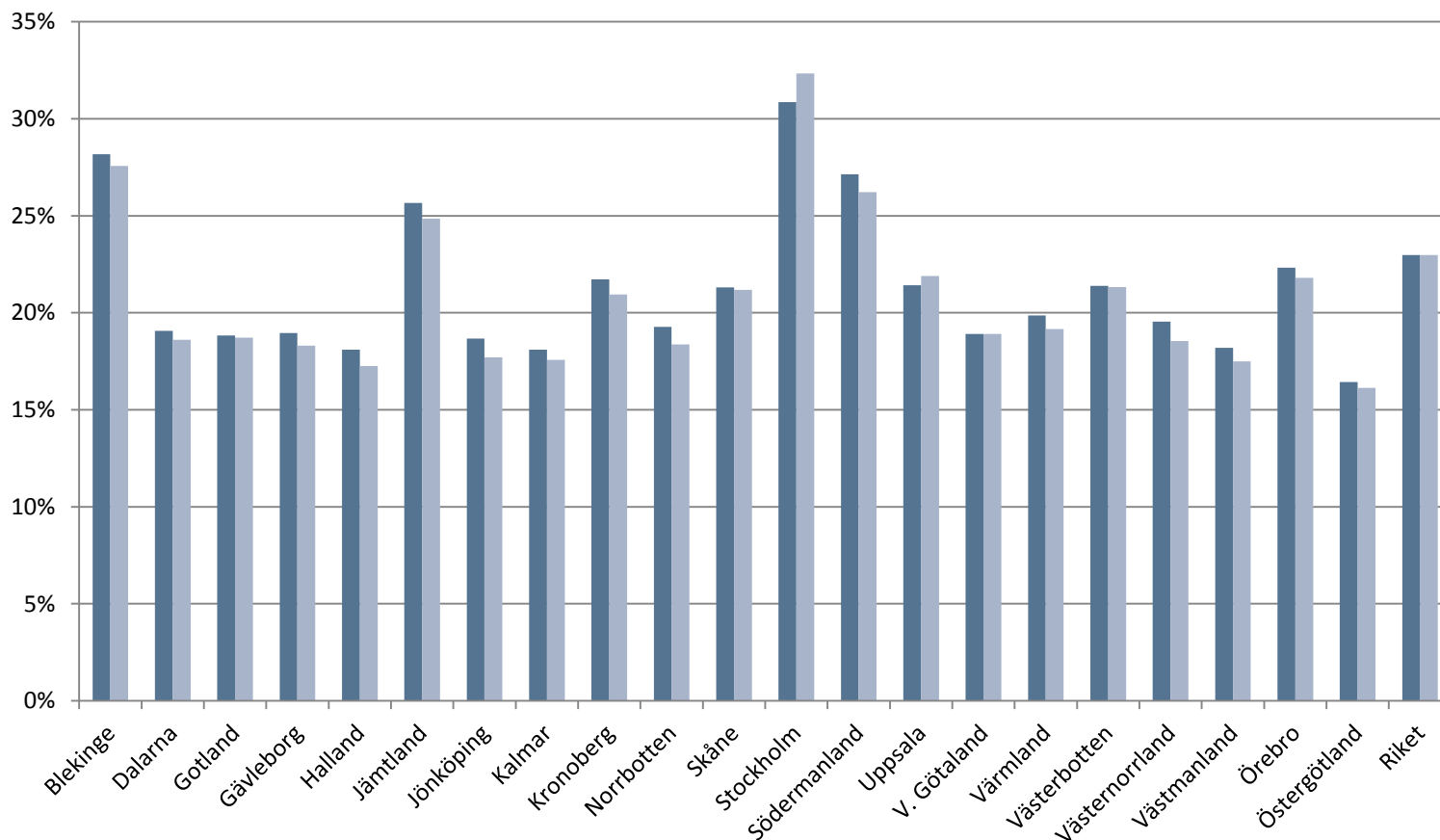

Andelar av diagnoser inom ICD-kapitel*

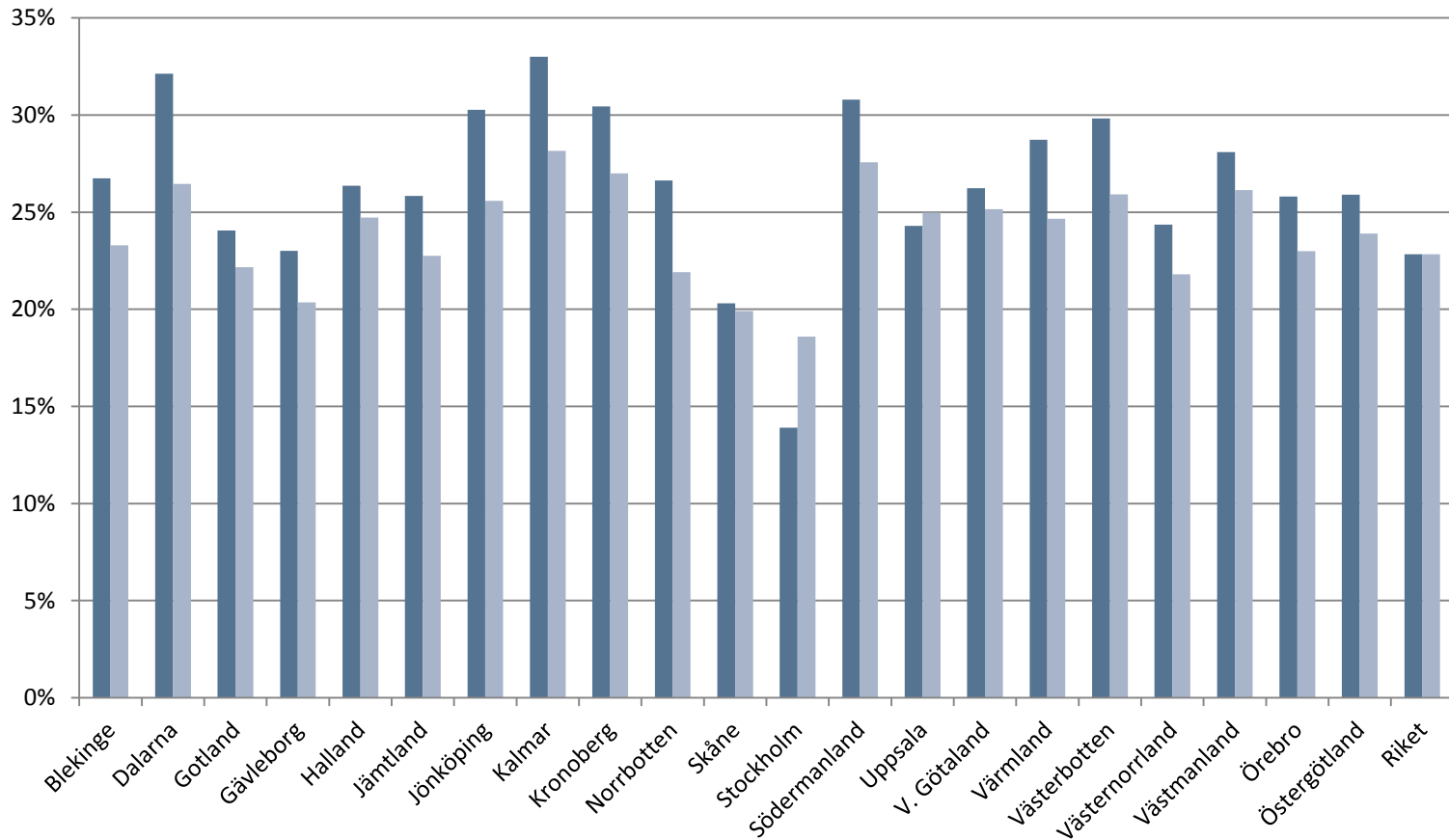
	Andel i läkarintyg	Korrigerad andel
Vissa infektionssjukdomar och parasitsjukdomar	1%	0%
Psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar	10%	10%
Andningsorganens sjukdomar	1%	1%
Sjukdomar i muskuloskeletala systemet och bindväven	9%	4%
Sjukdomar i urin- och könsorganen	1%	1%
Graviditet, förlossning och barnsängstid	73%	80%
Symtom, sjukdomstecken och onormala kliniska fynd och laboratoriefynd som ej klassificeras annorstädes	2%	2%
Skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker	1%	1%

*bland alla diagnoser i intygen

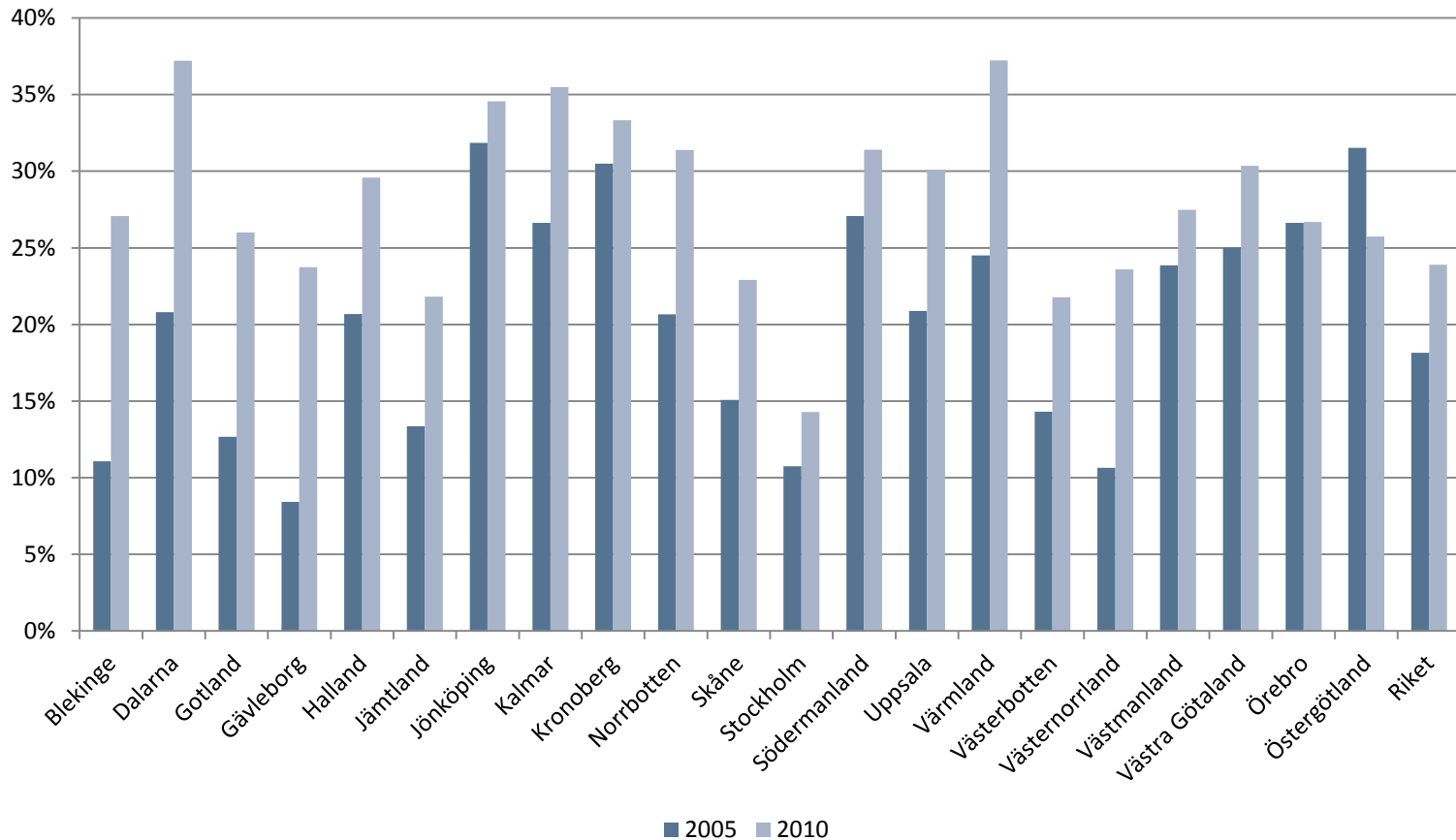
Sjukpenning – andel av gravida kvinnor

Graviditetspenning – andel av gravida kvinnor

Övergångar mellan sjukpenning och graviditetspenning

Slutsats

- Det finns regionala skillnader i uttag av sjukpenning, graviditetspenning och föräldrapenning
  - Skillnaderna mindre när man justerar för regionala skillnader i näringsstruktur, ålder osv osv
  - Skillnaderna minskat 2005-2010
  - Skillnaderna kan inte bara förklaras med Försäkringskassans handläggning
- Slussning från sjukpenning till graviditetspenning
  - Litet problem för individen (10 d kontra förutsebarhet)
  - Positivt för sjukvården (lägre arbetsbelastning)
  - Egalt för Försäkringskassan (?)

Fler borde få graviditetspenning

Uppdaterat: fredag 11 november 2011 kl 16:21 (publicerades fredag 11 november 2011 kl 11:48), Ekot

11 kommentarer

Försäkringskassan har varit för hård i bedömningen av om gravida kan få ersättning under graviditeten. Foto: Jessica Gow/Scanpix.

Fler gravida kvinnor borde kunna få graviditetspenning. Försäkringskassan är för hård i sina bedömningar, visar en granskning som Inspektionen för Socialförsäkringen, ISF gjort.

"Ska jag riskera missfall" ▼

isf

Rätten till graviditetspenning

1. Om graviditeten sätter ned kvinnans förmåga att utföra sitt förvärvsarbete (fysiskt påfrestande arbete)
  - Kan utges från och med 60 dagar innan beräknad förlossning till 10 dagar innan beräknad förlossning
2. Arbetsgivaren förbjudit kvinnan att fortsätta sitt vanliga arbete på grund av risker i arbetsmiljön
  - Kan utges till 10 dagar innan beräknad förlossning

Arbetsgivaren ska inte kunna omplacera kvinnan till annat arbete

3. Egenföretagare där förvärvsarbetet innehåller risk för skadlig inverkan på kvinnans hälsa, graviditeten eller fostret
  - Kan utges till 10 dagar innan beräknad förlossning

Ett fysiskt påfrestande arbete

- Arbetsmiljöverket säger
  - lämpligt att utgå från att gravida kan vara mer känsliga än andra personer
  - stor fysisk belastning kan påverka graviditeten negativt
- Medicinskt kunskapsläge säger risk för kvinnans hälsa kan inte uteslutas (lyft, stå, gå, skiftarbete osv)

Ett fysiskt påfrestande arbete

- Förarbetena säger fysiskt påfrestande arbete och risk för kvinnans hälsa
  - Kvinnans egen bedömning ska ha betydelse
  - Kontorsarbete endast i undantagsfall
  - Exemplifiering:
    - tunga lyft
    - svårare rörelser
    - stående
    - monoton karaktär som ger ensidiga belastningar eller innebär påfrestande och ensidiga rörelser

Att söka graviditetspenning

- Utlåtande från arbetsgivare om omplacering av en gravid anställd
- Ansökan
  - Egen beskrivning
- Beslut

Underlag för beslut

- AG
- DF berättelser
- Underlag från vården

Bedömning av rätt till ersättning

Tillsyn över en bedömning

- Graviditetspenning
  - Uppdrag: Analysera tillämpningen av lagstiftningen

Analys av
praxis

Aktgranskning

Intervjuer

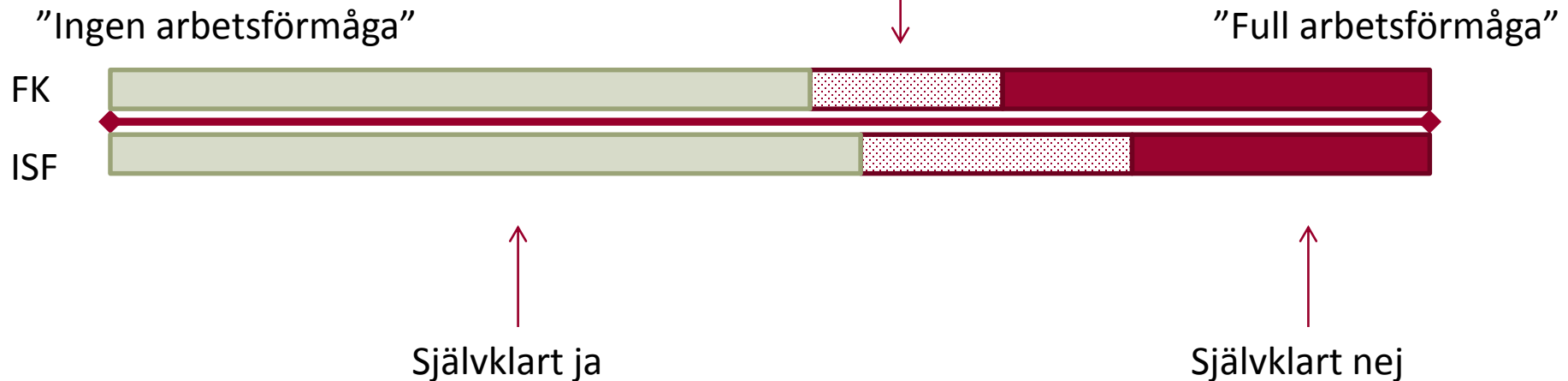
Analys av
statistik

ISF:s bedömning

- Fler kvinnor borde beviljas graviditetspenning

Tillämpning graviditetspenning 2011

Lagen ger utrymme för både ja och nej

Rätt till graviditetspenning:

Arbetsförmåga nedsatt på grund av graviditet med minst 1/4

Andel avslag i procent per yrke, uppdelad på förekomsten av tunga lyft

Yrke	Inga tunga lyft	Tunga lyft	Samtliga
Förskollärare/barnskötare	100	12	18
Handelsanställda	52	6	9
Lokalvårdare	36	7	9
Personliga assistenter	36	1	3
Restaurangpersonal	37	4	6
Sjuksköterskor	31	3	7
Undersköterskor	27	0	1
Vårdbiträden	-	1	1
Annat	36	4	13
Samtliga	40	4	8

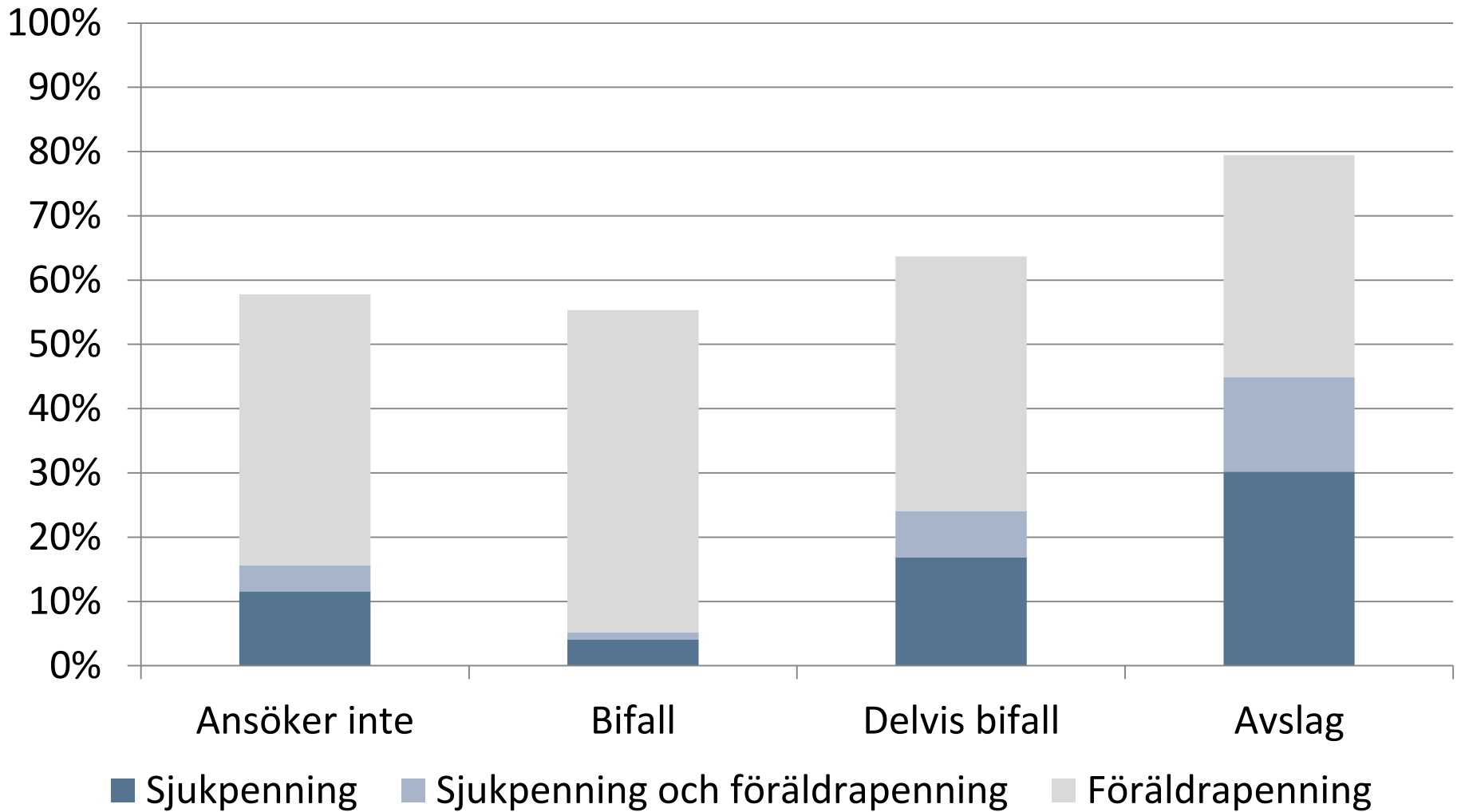
Du anses ha ett arbete där du omväxlande står och går. Ditt arbete är därmed inte av enbart stående eller enbart av monoton karaktär. Du anses heller inte behöva utföra lyft som är så tunga eller som förekommer så regelbundet under din arbetsdag så att ditt arbete anses tillräckligt fysiskt ansträngande av den anledningen. Vid en helhetsbedömning anser Försäkringskassan inte att ditt arbete är tillräckligt fysiskt ansträngande så att graviditetspenning ska beviljas.

Tillämpning graviditetspenning 2013

- Förbättringar sedan granskningen 2011
  - Tillämpningen har blivit mer generös
  - Beslutsmotiveringarna är avsevärt mycket bättre
- Fortfarande finns utrymme att bevilja fler kvinnor graviditetspenning
  - Bedömningen av vad som är ett fysiskt påfrestande arbete blir för snäv (fler kvinnor)
    - Tillräcklig hänsyn tas inte till särskilda besvär
    - Propositionens exemplifiering av ett fysiskt påfrestande arbete används ofta som checklista
  - Omplacering kan utredas mer (färre kvinnor)
  - Tillämpningsproblem delvis på grund av otillräcklig styrning och uppföljning

Graviditetens sista 30 dagar

Översyn av lagstiftningen behövs

- Gränsdragningsproblematik
  - Sjukpenning → graviditetspenning
  - Graviditetspenning → sjukpenning/föräldrapenning
  - Graviditetspenning på grund av fysiskt påfrestande arbete / graviditetspenning på grund av risker i arbetet
- Alla kvinnor med arbetsförmåga nedsatt på grund av graviditet omfattas inte
  - Magen i vägen (obekväma arbetsställningar)
  - Psykiskt ansträngande arbete (stress/oro minskar sannolikhet att få GP beviljad)

Meanwhile på FK

- Förbättringsarbete
- Kompetensutveckling
- Rättslig uppföljning 2017
  - Förbättringspotential avseende utredningsmetodik identifierad (tillräckligt underlag saknas)
  - Tillämpningen för generös
  - Åtgärder för att handläggarna i större utsträckning ska göra en sammanvägd bedömning har inte fått tillräckligt genomslag

Meanwhile på RK

- Regeringen beslutade den 4 februari 2016 att göra en översyn av reglerna för föräldraledighet och föräldraförsäkring.
  - Lars Arrhenius särskild utredare
- Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen (SOU 2017:101)
  - Tre huvudspår
    - Gravitetetspenning också de sista 10 dagarna
    - Generell gravitetetspenning sista månaden
    - Öppna upp för gravitetetspenning även för yrken som inte är fysiskt ansträngande
  - Ställningstaganden måste göras avseende till exempel omfattning, personkrets och avgränsning mot andra förmåner

Tabell 4.9 Sammanfattning alternativ för framtida graviditetspenning

	Omfattar	Prövning av Försäkringskassan	Utgifter	Behov av separat reglering för utökad graviditetspenning
1. Utökad rätt till GP för dem som har fysiskt påfrestande arbete	Arbetsbaserad, fysiskt påfrestande samt risker i arbetsmiljön	Ja	+	Nej
2. Utvidgning av rätten till GP för dem med nedsatt arbetsförmåga p.g.a. graviditet	Arbetsbaserad	Ja	++	Nej
3. Generell GP för förvärvsarbetande	Arbetsbaserad	Nej	+++	Ja
4. Generell GP för samtliga gravida kvinnor	Arbetsbaserad och bosättningsbaserad	Nej	+++++	Ja

Utredningens förslag

- Förmånstiden för graviditetspenning ska förlängas. Graviditetspenning ska kunna lämnas längst till och med dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse. Inkomsttaket vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst vid graviditetspenning ska vara samma som inom sjukförsäkringen och därmed höjas från 7,5 till 8,0 prisbasbelopp.

Framöver

- Forskare: "Mer forskning behövs"
- Statstjänsteman "Mer utredning behövs"

Kontakt

Nina.Karnehed@inspsf.se

Nina.Karnehed@socialstyrelsen.se

www.inspsf.se